

ШИНКАРЕНКО В'ячеслав – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0929-9160>

КУПРІЄНКО Валентина – старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3374-1094>

МІХІНА Наталія – старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7555-9448>

КЛІМОВА Людмила – старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1161-617X>

МАЗУР Ірина – старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7281-7955>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.12>

Бібліографічний опис статті: Шинкаренко, О., Купрієнко, В., Міхіна, Н., Клімова, Л., Мазур, І. (2021) Участь батьків у підтримці формування життєвих компетенцій дошкільників у освітніх напрямках оновленого державного стандарту дошкільної освіти. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. № 13(45), 85–89, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.12>

УЧАСТЬ БАТЬКІВ У ПІДТРИМЦІ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ДОШКІЛЬНИКІВ У ОСВІТНІХ НАПРЯМАХ ОНОВЛЕНОГО ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядається одна з важливих проблем участі батьків у формуванні життєвих компетенцій дошкільників.

Основна увага звертається на оновлені базові принципи Державного стандарту дошкільної освіти. Висвітлено три основні механізми впливу батьків на дітей: повідомлення; переконання; навіювання. Уточнено напрями співпраці закладів дошкільної освіти з родинами.

Обґрунтовано чинники гармонійної взаємодії педагогів та батьків: партнерство у вихованні дітей; розуміння педагогами й батьками мети і завдань виховання; повагу і довіру до дитини; максимальне використання виховного потенціалу колективу й родини під час спільної роботи з дітьми. Уточнено термін «сім'я», яка є одним із найважливіших виховних інститутів, роль і значення якого у формуванні особистості дитини важко переоцінити.

Визначено, що співпрацю закладу дошкільної освіти з родинами слід реалізувати в таких напрямках: створенні інформаційно-просвітницького простору для батьків та інших членів родини; підвищенні фахової майстерності педагогів через ознайомлення з родинами, досвідом виховання; сприянні інтеграції родинного виховання в суспільне; заохоченні батьків брати активну участь в освітньому процесі; узгодженні понять цінностей, педагогічної позиції, досягнення єдності виховних впливів на дитину в родині та закладі дошкільної освіти; формуванні в педагогічних працівників та батьків позитивного ставлення до партнерської взаємодії, спонукання їх до дій і моделей поведінки, орієнтованих на взаєморозуміння та взаємоповагу.

Уточнено форми роботи за участі батьків у освітньому процесі закладів дошкільної освіти: індивідуальні чи групові бесіди та консультації; консультаційні центри; зустрічі з експертами; міні-лекції; фото- і відеоопрезнавчі тощо.

Висвітлено активні форми взаємодії: створення й підтримка творчого конструктивного педагогічного середовища; підвищення фахової майстерності педагогів; планування основних завдань і змісту співпраці закладу освіти з батьками; виявлення й упровадження в роботу педагогічного та родинного досвіду; розроблення та організація тренінгів, круглих столів, ділових ігор, майстер-класів; сімейні фото, бенефіси дитини; анкети для батьків.

Ключові слова: державний стандарт, педагогічні працівники, дошкільники, взаємодія, життєві компетенції, заклади дошкільної освіти, сім'я, батьки.

SHYARENKO Vyacheslav – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Preschool and Primary Education, Municipal Institution of Higher Education “Dnipro Academy of Continuing Education» of the Dnipropetrovsk Regional Council”, Volodymyr Antonovych str., 70, Dnipro, 49006, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0929-9160>

KUPRIYENKO Valentyna – Senior Lecturer at the Department of Preschool and Primary Education, Municipal Institution of Higher Education “Dnipro Academy of Continuing Education” of Dnipropetrovsk Regional Council, Volodymyr Antonovych str., 70, Dnipro, 49006, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3374-1094>

MIKHINA Natalia – Senior Lecturer at the Department of Preschool and Primary Education, Municipal Institution of Higher Education “Dnipro Academy of Continuing Education” of Dnipropetrovsk Regional Council, Volodymyr Antonovych str., 70, Dnipro, 49006, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7555-9448>

KLIMOVA Lyudmyla – Senior Lecturer at the Department of Preschool and Primary Education, Municipal Institution of Higher Education “Dnipro Academy of Continuing Education” of the Dnipropetrovsk Regional Council, Volodymyr Antonovych str., 70, Dnipro, 49006, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1161-617X>

MAZUR Iryna – Senior Lecturer at the Department of Preschool and Primary Education, Municipal Institution of Higher Education “Dnipro Academy of Continuing Education” of Dnipropetrovsk Regional Council, Volodymyr Antonovych str., 70, Dnipro, 49006, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7281-7955>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.12>

Bibliographic description of the article: Shinkarenko, O., Kuprienko, V., Mikhina, N., Klimova, L., Mazur, I. (2021) Uchast batkiv u pidtrymtsi formuvannia zhyttievkykh kompetentsii doshkilnykiv u osvitchih napriamakh onovlenoho derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity. [Participation of parents in supporting the formation of life competences of preschoolers in educational areas of the updated state standard of preschool education]. Human Studies. Series of Pedagogy, № 13(45), 85–89, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.12>

PARTICIPATION OF PARENTS IN SUPPORTING THE FORMATION OF LIFE COMPETENCES OF PRESCHOOLERS IN EDUCATIONAL AREAS OF THE UPDATED STATE STANDARD OF PRESCHOOL EDUCATION

Summary. *The article considers one of the important problems of parents' participation in the formation of life competencies of preschoolers.*

The main attention is paid to updating the basic principles of the State Standard of Preschool Education. Three main mechanisms of parental influence on children are highlighted: messages; belief; suggestion. The directions of cooperation of preschool educational institutions with families are specified.

The factors of harmonious interaction of teachers and parents are substantiated: partnership in raising children; understanding by teachers and parents of the purpose and tasks of education; respect and trust for the child; maximum use of the educational potential of the team and the family when working with children.

The term “family” as one of the most important educational institutions, the role and importance of which in shaping the child's personality, is difficult to overestimate.

It is determined that the cooperation of preschool education institutions with families should be implemented in the following areas: creation of information and educational space for parents and other family members; improving the professional skills of teachers through acquaintance with families, the experience of education; promoting the integration of family education into public; encouraging parents to take an active part in the educational process; coordination of concepts

of values, pedagogical position, achievement of unity of educational influences on the child in a family and institution of preschool education; formation of positive attitude of pedagogical workers and parents to partnership, encouraging them to actions and patterns of behavior focused on mutual understanding and mutual respect.

Forms of work with the participation of parents in the educational process of preschool education institutions are specified: individual or group conversations and consultations; consulting centers; meetings with experts; mini-lectures; photo-video presentations, etc.

Active forms of interaction are highlighted: creation and support of creative constructive pedagogical environment; improving the professional skills of teachers; planning the main tasks and content of cooperation of the educational institution with parents; identification and implementation of pedagogical and family experience; development and organization of trainings, round tables, business games, master classes; family photos, child benefits; questionnaires for parents.

Key words: state standard, pedagogical workers, preschoolers, interaction, life competencies, preschool institutions, family, parents.

Вступ

Зміст освіти в сучасному світі є пріоритетною сферою, від якої залежить розвиток людини, здатної самотійно і свідомо будувати своє життя в душі загальнолюдських цінностей. Особливий інтерес у цьому плані являє дошкільне виховання як перший ступінь системи безперервної освіти.

За останнє десятиліття змінилися життєві пріоритети всього суспільства. Для дошкільної освіти це означає, що пріоритетним напрямом стає готовність дітей до оволодіння сучасними засобами.

Одним із базових принципів оновленого Державного стандарту дошкільної освіти – Базового компонента дошкільної освіти – є соціально-педагогічне партнерство громади та всіх учасників освітнього процесу (засновників закладів освіти, батьків або осіб, які їх замінюють, керівників та працівників закладів дошкільної освіти, фахівців, що надають освітні послуги дітям дошкільного віку, інших фахівців) (Letter of the Ministry, 2021).

Виходячи з вищесказаного, відзначимо, що сім'я в житті будь-якої людини має першорядне значення. У кожній родині склалися свої підвалини, традиції, індивідуальний стиль життя. Однак далеко не всі сім'ї в повній мірі використовують увесь комплекс можливостей відкриття світу сім'ї своєї дитини (Kuzmina, 2008).

У Законах України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», в Конвенції про права дитини та інших нормативно-правових актах ідеться, що відвідування дитиною закладу дошкільної освіти не звільняє батьків від виховання й розвитку їхньої дитини. Тому у варіативному та інваріантному складниках оновленого Базового компоненту дошкільної освіти передбачена участь батьків у формуванні життєвих компетенцій дошкільників

та йдеться про те, що кожен із батьків є відповідальним за навчання, виховання та розвиток дитини, за зміцнення її здоров'я та збереження життя, формування почуття людської гідності.

Аналіз останніх досліджень

Участь батьків у підтримці й формуванні життєвих компетенцій дошкільників знаходиться в центрі наукових інтересів вітчизняних і зарубіжних учених. Роботи переважно орієнтовані на моральне виховання (А. Булатова, А. Виноградова, Р. Жуковська, С. Козлова, Т. Куликова, В. Логінова, Т. Маркова, В. Нечаєва, С. Миколаєва, Л. Нісканен, Л. Пенъевська, Т. Поніманська, В. Фокіна).

Мета статті

Мета статті – виявити та обґрунтувати основні механізми впливу батьків на дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу

Ми розуміємо сім'ю як один із найважливіших виховних інститутів, роль і значення якого у формуванні особистості дитини важко переоцінити. Робота із сім'єю повинна враховувати сучасні підходи до проблеми педагогічної компетентності батьків. Йдеться не про односторонній вплив батьків, а про взаємодію дошкільного закладу і сім'ї для повноцінного розвитку особистості кожної дитини.

Дитина-дошкільник, як губка, вбирає всі ті норми і правила поведінки, які пропонує йому навколишнє макро- і мікросередовище. І від того, яким змістом ми наповнимо запропоновані для засвоєння норми, правила і цінності, залежить хід подальшого психологічного розвитку дитини. Вивчення проблеми формування сімейних цінностей займається широке коло вчених – соціологів, психологів, демографів, істориків, економістів. Варто назвати таких із них, як І. Карпенкова, Д. Майерс, А. Яворська та ін.

Особистісний ріст стосовно дошкільного віку розуміється як вихідний етап розвитку особистості дитини-дошкільника, що характеризується, відповідно, її віковими та індивідуальними особливостями: включенням дитини в те, що відбувається навколо неї; усвідомленістю позиціонування себе в просторі; відповідною поведінкою і соціально-рольовими правилами.

Хочемо зазначити, що сім'я є природним середовищем для соціального, духовного, культурного та інтелектуального розвитку дитини, і матеріальне забезпечення також відіграє певну роль у створенні належних умов для цього.

Існує три основних механізми впливу батьків на дітей:

- Повідомлення – дитина, сприймаючи інформацію, яку отримує від батьків, коригує свою поведінку, формує власну думку.

- Переконавання – батьки організують інформацію таким чином, щоб вона змогла вплинути на зміну поведінки дитини, її установки, цінності, при цьому батьки використовують систему доказів, підтверджуючи дану інформацію.

- Навіювання є найнебезпечнішим впливом через те, що дитина не може сформувати свою власну думку або змінити поведінку, вона чітко дотримується даного впливу, пригнічуючи свій особистий розвиток (Ulyukaeva, 2011).

Таким чином, у взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'ями дітей як учасниками освітнього процесу сім'я виступає дієвим, моделюючим, соціальним, комунікативним, культурним інститутом виховання, навчання і самореалізації особистості.

Зазначена тенденція збільшує роль партнерської взаємодії педагогічних працівників закладів освіти з членами родини вихованців. Підвищення культури відповідального батьківства посилює необхідність педагогічного просвітництва сімей, які опинились перед численними соціальними, духовними, екологічними викликами сьогодення.

Взаємодія дорослого і дитини повинна включати сукупність освітніх галузей, які забезпечать різнобічний розвиток дітей з урахуванням їхнього віку за основними напрямками: фізичним, соціально-комунікативним, пізнавальним, мовленнєвим і художньо-естетичним.

Взаємодія дорослих і дітей у спільній діяльності будується з урахуванням інтеграції освітніх галузей відповідно до віку дітей. Всі освітні

галузі пов'язані один з одним: читаючи, дитина пізнає; пізнаючи, розповідає про те, що дізналась; взаємодіє з однолітками й дорослими в процесі досліджень і обговорень. Так, взаємопроникнення і взаємозв'язок освітніх галузей забезпечують формування в дитини цілісної картини навколишнього світу, і, звичайно ж, у нових умовах зростає роль взаємозв'язку в роботі вузьких фахівців і вихователів.

Дорослі учасники освітнього процесу мають усвідомити значущість партнерської взаємодії між закладом освіти і родиною, оскільки така співпраця покликана створити сприятливі умови для виховання здорової, соціально адаптованої, всебічно розвиненої дитини.

Співпрацю закладу дошкільної освіти з родинами слід реалізувати в таких напрямках:

- створення інформаційно-просвітницького простору для батьків та інших членів родини;

- підвищення фахової майстерності педагогів через ознайомлення з родинами, досвідом виховання;

- сприяння інтеграції родинного виховання в суспільне;

- заохочення батьків брати активну участь в освітньому процесі;

- формування у педагогічних працівників та батьків позитивного ставлення до партнерської взаємодії, спонукання їх до дій і моделей поведінки, орієнтованих на взаєморозуміння та взаємоповагу.

Для реалізації участі батьків у освітньому процесі закладу дошкільної освіти використовують різні форми роботи:

- індивідуальні чи групові бесіди та консультації;

- консультаційні центри;

- зустрічі з експертами;

- міні-лекції;

- фото- та відеопрезентації тощо (Borisova, 2011).

Дошкільний вік – найважливіший період становлення особистості, коли закладаються передумови громадянських якостей, формується відповідальність і здатність дитини до вільного вибору, поваги й розуміння інших людей. Призначення дошкільної освіти на сучасному етапі полягає не тільки у формуванні певної суми знань, а й у розвитку базових здібностей особистості, її соціальних і культурних навичок, здорового способу життя (Morozova, 1930).

Стандарт дошкільної освіти відрізняється від стандарту початкової освіти ще й тим, що до дошкільної освіти не пред'являються жорсткі

вимоги до результатів освоєння програми. Тут необхідно розуміти, що якщо до дошкільної освіти будуть задані вимоги до результатів, аналогічні тим, що присутні в стандарті початкової освіти, то ми позбавимо дітей дитинства, не враховуючи самоцінності дошкільного періоду життя і специфіки психічного розвитку дітей-дошкільнят (Borisova, 2011).

Батьків потенційних вихованців варто ознайомлювати з такими наявними формами здобуття дошкільної освіти, як:

- презентація закладу дошкільної освіти, групи, яку відвідує дитина;
- принцип роботи з дошкільниками, посиляючись на законодавчу, нормативно-правову базу, програми, показники життєвої компетентності дошкільників.

Упровадження активних форм взаємодії в практику закладу дошкільної освіти потребує відповідної підготовки педагогічного колективу. З огляду на це можна визначити ставлення педагогічного колективу до впровадження системи роботи з батьками на умовах активної партнерської взаємодії:

- створення й підтримка творчого конструктивного педагогічного середовища;
- підвищення фахової майстерності педагогів;
- планування основних завдань і змісту співпраці закладу освіти з батьками;
- виявлення й упровадження в роботу педагогічного та родинного досвіду;

- розроблення та організація тренінгів, круглих столів, ділових ігор, майстер-класів;
- сімейні фото, бенефіси дитини;
- анкети для батьків.

Більшу частину денного часу дитина проводить у дошкільному закладі. Тож природно, що значний вплив на її розвиток та формування світогляду мають педагоги. Утім, це зовсім не применшує ролі батьків у цьому процесі, адже лише за умови свідомого та відповідального ставлення батьків до своїх обов'язків і сімейного виховання загалом дитина виросте фізично, психічно та духовно здоровою, а становлення її світогляду буде позитивним та повноцінним.

Сьогодні є нагальна потреба навчити батьків азам сімейних стосунків, як по-справжньому любити своїх дітей, як розуміти дитину і як їй допомогти на всіх етапах життя.

Висновки

Тож можна зробити висновок про те, що на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти проблемі пізнавального розвитку дошкільнят приділяється велика увага, що у свою чергу вимагає особливого ставлення з боку педагога до даної проблеми. Таким чином, використовуючи експериментування, пізнавальні завдання і проектну діяльність під час вирішення проблеми пізнавального розвитку дітей дошкільного віку, педагог забезпечує стадійний перехід, якісні зміни в розвитку пізнавальної діяльності дошкільнят.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова З. Паростки дошкілля Дошкільне виховання. *Дошкільне виховання*. 2011. № 3. С. 45.
2. Кузьмина И.В. Формирование семейных ценностей у детей старшего дошкольного возраста. *Дошкольная педагогика*. 2008. С. 17–23.
3. Лист Міністерства освіти і науки України від 16.03.2021 р. № 1/9-148 «Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компоненту дошкільної освіти».
4. Морозова Н. Основні завдання дошкільного виховання в п'ятирічці. *Шлях освіти*. 1930. № 8. С. 12–13.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33 «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти): нова редакція».
6. Улюкаєва І.Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні : нав. посіб. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. С. 121–126.

REFERENCES

1. Borysova Z. (2011) Parostky doshkillja [Doshkiljne vykhovannja]. – № 3. – S. 45 [in Ukrainian].
2. Kuzjmyna I.V. (2008) Formyrovanye semejnykh cennostej u detej starshegho doshkoljnogho vozrasta [Doshkoljnaja pedagoghyka] S. 17–23 [in Russian].
3. Lyst Ministerstva osvity (2021) Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.03.2021 № 1 / 9-148 [Shhodo metodychnykh rekomendacij do onovlenogho Bazovogho komponentu doshkiljnoji osvity] S.1 [in Ukrainian].
4. Morozova N. (1930) Osnovni zavdannja doshkiljnogho vykhovannja v p'jatyrichci [Shljakh osvity] № 8. – S. 12–13 [in Ukrainian].
5. Nakaz (2021) Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid № 33 [ro zatverdzhennja Bazovogho komponentu doshkiljnoji osvity (Derzhavnogho standartu doshkiljnoji osvity) nova redakcija]. S. 5 [in Ukrainian].
6. Uljukajeva I.G. (2011) Gh. Istorija suspiljnogho doshkiljnogho vykhovannja v Ukraini : nav. posib. Donecjk : LANDON-KhKh1, 2011. – S. 121-126 [in Ukrainian].